

DECLARATION UNIVERSAL DEL DERECHOS HUMAN

PREAMBULO

Considerante que le recognoscentia del dignitate inherente a tote le membros del familia human e de lor derechos equal e inalienabile constitue le fundamento del libertate, del justitia e del pace in le mundo,

Considerante que le ignorantia e le disprecio del derechos human ha resultate in actos de barbaria que ultragia le conscientia del humanitate, e que le advenimento de un mundo in le qual le esseres human essera libere de parlar e de creder, liberate del terror e del miseria, ha essite proclamate como le plus alte aspiration del homine,

Considerante que il es essential que le derechos human es protegite per medio de un regime de derecho, a fin que le homine non es compellite al ultime recurso del rebellion contra le tyrannia e le oppression,

Considerante que il es essential promover le disveloppamento de relationes amical inter le naciones,

Considerante que in le Charta le populos del Naciones Unite ha reafirmate lor fide in le derechos human fundamental, in le dignitate e in le valor del persona human, in le equalitate del derechos del homines e del feminas, e que illos se ha declarate resolute a promover le progresso social e a instaurar melior conditiones de vita in un libertate plus grande,

Considerante que le Statos Membros ha promittite de assecurar, in cooperation con le Organisation del Naciones Unite, le respecto universal e effective al derechos human e libertates fundamental,

Considerante que un conception commun de iste derechos e libertates es del plus grande importantia pro le plen realisation de iste promissa,

Le Assemblée General

Proclama le presente Declaration Universal del Derechos Human como le ideal commun a attinger per tote le populos e naciones, a fin que tote le individuos e tote le organos del societate, habente iste Declaration constantemente in mente, se effortia, per le inseniamento e per le education, a disveloppar le respecto a iste derechos e libertates e a promover, per mesuras progressive de character national e international, lor recognoscentia e lor application universal e effective tanto inter le populos del Statos Membros mesme como inter los del territorios sub lor jurisdiction.

Articulo 1

Tote le esseres human nasce libere e equal in dignitate e in derechos. Illes es dotate de ration e de conscientia e debe ager le unes verso le alteres in un spirito de fraternitate.

Articulo 2

Tote esser human ha tote le derechos e tote le libertates proclamate in iste Declaration, sin alicun distinction de racia, de color, de sexo, de lingua, de religion, de opinion politic o de altere opinion, de origine national o social, de position economic, de nascentia o de qualcunque altere position.

In plus, il non essera facite alicun distinction fundate super le statuto politic, juridic o international del pais o del territorio al qual un persona pertine, tanto si il se tracta de un pais independente como de un territorio sub tutela, non autonome o submittite a qualcunque altere limitation de soveranitate.

Articulo 3

Tote individuo ha le derecho al vita, al libertate e al securitate de su persona.

Articulo 4

Necuno essera submittite a sclavitude o servitude; le sclavitude e le traffico de sclavos es interdicte in tote su formas.

Articulo 5

Necuno essera submittite ni a torturas ni a penas o tractamentos cruel, inhuman o degradante.

Articulo 6

Tote esser human ha le derecho al recognoscentia de su personalitate juridic in omne locos.

Articulo 7

Totes es equal ante le lege e ha, sin distinction, le derecho a equal protection del lege. Totes ha le derecho a equal protection contra tote discrimination que infringe iste Declaration e contra tote provocation a un tal discrimination.

Articulo 8

Tote persona ha le derecho a un recurso effective ante le tribunales national competente contra le actos que viola su derechos fundamental recognoscite per le constitution e per le lege.

Articulo 9

Necuno pote esser arbitrariamente arrestate, detenite o exilate.

Articulo 10

Tote persona ha le derecho, in plen equalitate, a esser audite equitabile- e publicamente per un tribunal independente e impartial, pro le determination de su derechos e obligationes e de qualcunque accusation de crimine contra ille.

Articulo 11

Tote persona accusate de un delicto ha le derecho de esser presumite innocente usque al momento quando su culpabilitate habera essite legalmente establite in un processo public e in le qual il habera essite assecurate tote le garantia necessari pro su defensa.

Necuno essera condemnate pro actiones e omissiones que, al momento quando illos ha essite committite, non esseva actos delictuose secundo le derecho national o international. Idem, il essera infligite nulle pena plus forte que illo que esseva applicabile al momento quando le acto delictuose ha essite committite.

Articulo 12

Necuno essera le objecto de ingerentias arbitrari in su vita private, su familia, su domicilio o su correspondentia, ni de attaccos a su honor o a su reputation. Tote persona ha le derecho al protection del lege contra tal ingerentias o attaccos.

Articulo 13

Tote persona ha le derecho de circular liberemente e de eliger su residentia in le territorio de un Stato.

Tote persona ha le derecho de quitar qualcunque pais, incluse le sue, e de retornar a su pais.

Articulo 14

In caso de persecution, tote persona ha le derecho de cercar asylo e de beneficiar del asylo in altere paises.

Iste derecho non pote esser invocate in le caso de persecuciones originate de crimines non-politic o de actos contrari al scopos e principios del Naciones Unite.

Articulo 15

Tote persona ha le derecho a un nationalitate.

Necuno pote esser private arbitrariamente de su nationalitate, ni del derecho de cambiar de nationalitate.

Articulo 16

Le homines e le feminas, a partir del etate nubile, ha le derecho, sin alcun restriction quanto al racia, al nationalitate o al religion, de maritar se e de fundar un familia. Illes habera derechos equal quanto al marriage, durante le marriage e in caso de dissolution del marriage.

Solo con le libere e plen consentimiento del futur sposos, le marriage pote esser contrahite.

Le familia es le elemento natural e fundamental del societate e ha le derecho al protection del societate e del Stato.

Articulo 17

Tote persona ha le derecho al proprietate, individual- e collectivemente.

Necuno essera private arbitrariamente de su proprietate.

Articulo 18

Tote persona ha le derecho al libertate de pensamento, de conscientia e de religion; iste derecho include le libertate de cambiar de religion o de conviction, assi como le libertate de manifestar su religion o su conviction, sol o in communitate con alteres e in publico o privatamente, per le inseniamento, le practica, le culto e le observantia del ritos.

Articulo 19

Tote persona ha le derecho al libertate de opinion e de expression, lo que implica le derecho de non esser molestate a causa de su opinion, le derecho de investigar e recipar informationes e opiniones, e le derecho de diffunder los, sin limitation de frontieras, per qualcunque medio de expression.

Articulo 20

Tote persona ha le derecho al libertate de reunion e de association pacific.

Necuno pote esser obligate a pertiner a un association.

Articulo 21

Tote persona ha le derecho de participar in le governmento de su pais, eligit directemente o per medio de representantes liberemente.

Tote persona ha le derecho de acceder, in condiciones de equalitate, al functiones public de su pais.

Le voluntate del populo es le base del autoritate del poter public; iste voluntate debe exprimer se mediante electiones authentic, que debe occurrer periodicamente, per suffragio universal e equal, e per voto secrete o per altere procedimiento equivalente que garantia le libertate del voto.

Articulo 22

Tote persona, como membro del societate, ha le derecho al securitate social, e a obtener, mediante effortio national e cooperation international, le satisfaction del derechos economic, social e cultural, indispensable a su dignitate e al libere disveloppamento de su personalitate, in accordo con le organisation e le ressources de cata stato.

Articulo 23

Tote persona ha le derecho al travaglio, al libere election de su travaglio, a condiciones juste e favorable de su travaglio e al protection contra le disoccupation.

Tote persona ha le derecho, sin alcun discrimination, a un salario equal pro un travaglio equal.

Tote persona qui travaia, ha le derecho a un remuneration juste e favorable, que assecura a ille, assi como a su familia, un existentia conforme al dignitate human, e que essera completate, si necessari, per altere medios de protection social.

Tote persona ha le derecho de fundar syndicatos con alteres e de affiliar se a syndicatos pro le defensa de su interesses.

Articulo 24

Tote persona ha le derecho al reposo e al tempore libere, a un limitation rationabile del duration de travaglio e a vacantias pagate periodic.

Articulo 25

Tote persona ha le derecho a un nivello de vita sufficiente pro le sanitate e benesser de ille ipse e de su familia, que include le mangiar, le vestir, le habitar, le assistentia medic e le servicios social necessari; ille ha derecho al securitate in caso de disoccupation, de maladia, de invaliditate, de viduitate, de vetulesa o in altere casos de perdita de su medios de subsistentia causate per circumstantias independente de su voluntate.

Le maternitate e le infantia ha le derecho a adjuta e assistentia special. Tote le infantes, nascite in le marriage o nascite foras del marriage, ha le derecho a equal protection social.

Articulo 26

Tote persona ha le derecho al education. Le education debe esser gratuite, al minus pro le instruction elementari e fundamental. Le instruction elementari essera obligatori. Le instruction technic e professional debe esser generalisate; le accesso al studios superior essera equal pro totes, in function del meritos respective.

Le education debe visar al plen disveloppamento del personalitate human e al reinfortiamiento del respecto al derechos human e al libertates fundamental. Illo debe favorisar le comprehension, le tolerantia e le amicitate inter tote le nationes e tote le gruppos ethnic e religiose, assi como le disveloppamento del activitates del Naciones Unite pro le mantenentia del pace.

Le genitores ha le derecho preferente de seliger le typo de education pro lor infantes.

Articulo 27

Tote persona ha le derecho de prender parte liberemente in le vita cultural del communitate, de fruer del artes e de participar in le progresso scientific e in le beneficios que resulta de illo.

Tote persona ha le derecho al protection del interesses moral e material, resultante de qualcunque production scientific, litterari o artistic del qual ille es le autor.

Articulo 28

Tote persona ha le derecho al establimento de un ordine social e international in le qual le derechos e libertates proclamate in iste Declaration pote esser plenmente realisate.

Articulo 29

Tote persona ha deberes verso le communitate in le qual solo le libere e plen disveloppamento de su personalitate es possibile.

In le exercitio de su derechos e libertates tote persona essera solmente submittite al limitationes establite per le lege con le unic fin de assecurar le recognoscentia e le respecto del derechos e libertates del alteres e a fin de satisfacer le juste exigentias del moral, del ordine public e del benesser general in un societate democratic.

Iste derechos e libertates non potera, in necun caso, esser exercite in opposition al scopos e al principios del Naciones Unite.

Articulo 30

Nulle disposition del presente Declaration pote esser interpretate como implicante pro un stato, pro un gruppamento o pro un individuo un qualcunque directo de livrar se a activitates e de realizar actos visante al destruction del directos e libertates proclamate in iste Declaration.

Texto in interlingua Texto approbate per le Union Mundial pro Interlingua (U.M.I.) Steenen Camer 4, 3721 NC Bilthoven, Nederland Adresse electronic: secretario.general@interlingua.com